

מקורות לעיון במס' יבמות: פרק הבא על יבמתו

דף ו

מ. זילברמן

מרחשון תשע"ב

(סא:) **קיום מצות פרו ורבו**. תנן לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא א"כ יש לו בנים. ב"ש אומרים שני זכרים וב"ה אומרים זכר ונקבה שנאמר זכר ונקבה בראם, ע"כ. ולרוב הראשונים, וכן קי"ל להלכה (אה"ע סי' א ס"ה), לב"ה זכר ונקבה היינו דוקא, ואינו מקיים מצות פו"ר בשני זכרים. ומ"מ מצינו דעה זו בראשונים. וכן דעת הירושלמי. בפירוש ר' אברהם מן ההר והמאירי הביאו דעה (מבעל ההשלמה) דלב"ה מקיים מצות פו"ר בזכר ונקבה וכ"ש בשני זכרים, דזכרים עדיפי, וכדברי הגמ' לקמן, סבר אביי למימר ברא לברא וברתא לברתא וכ"ש ברא לברתא אבל ברתא לברא לא, ע"כ. וכן דעת התוס' רי"ד בסוגיין. אך המאירי דחה ראי' זו, דזה דוקא לענין השלמה, דאם הוליד נקבה ומתה בן בתו משלים, אבל לענין קיום פו"ר בעצם לב"ה בעינן זכר ונקבה, "שכך הוא יישובו של עולם". ובבית שמואל (סי' א סק"י) העיר דלפי מסקנת הגמ' לא אמרינן דבני בנים משלימים.

בשו"ת אבני נזר (אה"ע סי' א אות י"ב) כצב, "שמעתי ממחור' הגאון מהר"י זצ"ל אבד"ק קוטנא שמהרי"ט לא הי' לו רק זכרים ולא נשא אחרת עלי' שסמך על ירושלמי דאף לב"ה יוצא בשני זכרים וב"ש אפי' זכר ונקיבה ... ונראה לי טעמו של מהרי"ט כי בזוה"ק ח"ג (קמ"ח ע"א) בפסוק ויהי ביום כלות משה, כי במאמר של נעליך מעל רגליך פקד לי' לפרוש מאשה ושאל מיכאל להקב"ה ע"ז תבעי לסתור אדם והא כתיב זכר ונקיבה בראם והשיב הקב"ה הא קיים משה פו"ר, והיינו כדברי הירושלמי דאף ב"ה מודים דסגי בשני זכרים, והנה עדותו של רשב"י מהקב"ה בעצמו, ובודאי ראה רשב"י המעשה ברוה"ק ...".

(סב.) **פרו ורבו בגר שנתגייר**. איתא בגמ' איתמר היו לו בנים בהיותו עכו"ם ונתגייר ר' יוחנן אמר קיים פריה ורביה וריש לקיש אמר לא קיים פריה ורביה. רבי יוחנן אמר קיים פריה ורביה דהא הו' ליה וריש לקיש אמר לא קיים פריה ורביה גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ע"כ. ולהלכה קי"ל כר' יוחנן, ומ"מ נחלקו הראשונים אי קיים פו"ר רק היכא דבניו נתגיירו עמו. דפסק הרמב"ם (פט"ו אישות ה"ו), "היו לו בנים בגיותו ונתגייר הוא והם הרי זה קיים מצוה זו". וכך נפסק בשו"ע (אה"ע סי' א ס"ז). ובטעם הדבר כתב הט"ז (סק"ט) דמחוייב להיות לו בנים ישראלים. אך החלקת מחוקק (סק"ט) והבית שמואל (סק"י) הביאו משו"ת המהרי"ל (סי' קצו במהדורתינו) דאפי' לא נתגיירו בניו עמו מקיים מצות פו"ר בכה"ג.

וראה בערוך השלחן (ס"ק י"ט - כ) שהציע דאין כאן מחלוקת. דבלאו הכי קשה, דלכאורה אף לר' יוחנן אין יחוס בין האב שנתגייר לבין בניו שנתגיירו, וא"כ אף בנתגיירו בניו עמו אין יחוס ואיך קיים פו"ר. אלא אף לפי הרמב"ם אם לא נתגיירו בניו עמו אינו מצווה עוד על פו"ר, דכבר עסק בפו"ר בגיותו בהיותו בכלל מצות שבת, אף אם לא חשיב שקיים המצווה. וכוונת ר' יוחנן דקיים מצות פו"ר זה לאו דוקא, אלא

דאין המצוה מוטלת עליו עוד. אבל אם נתגייירו בנין עמו חשיב כקיים את העשה מן הטעם דבשעה שהוליד את בניו הם נתייחסו אחריו, ועכשיו הם נכנסו תחת כנפי השכינה.

ודברים דומים כתב בשו"ת צפנח פענח (ווארשא סי' קפה) דאין הפשט בגר שנתגייר ונולד לו בנים בגיותו דקיים מצות פרו ורבו, אלא דאינו עוד מחוייב במצוה. דעיקר מצות פו"ר היינו שיהיו לו בנים [וכן כתב המנחת חינוך במצוה א', וראה עוד קובץ שיעורים כתובות אות רמט וח"ב סי' כג אות ו], וכיון דלמעשה יש לו בנים לא שייך עוד לקיים המצוה. וכמו דאם מל תוך ח' לא קיים המצוה ומ"מ לא שייך עוד לקיימו דהרי כבר נימול בפועל. ובספר מורשת משה להר"ר משה שטיינהויז שליט"א (סי' סו) העיר דיש לדייק מלשון התוס' (סב. ד"ה ר' יוחנן) מדכתבו "כיון דבנכריותו קיים דזרעו מיוחס אחריו באותה שעה מפטר נמי כשנתגייר" דלא אמרינן דבגירתו קיים מצות פו"ר אלא דאינו מחוייב עוד לקיימו.

עיקר תוס' פרק הבא על יבמתו

(נג:) ולא חילק, שאנסוה, אין אונס עד וא"ת (נד.)

(נד.) ישן

(נה:) אשה לבעלה, לאחר מיתה

(נו:) מן הנשואין, מת

(נז:) מן האירוסין

(נז:) רב אמר, אמר שמואל, וחייבין (נח.) שומרת יבם, ונקה

(נח:) דהא, רב פפא

(נט.) הא, פרט, אלא

(ס.) שאינו, נילף

(ס:) בראויה, סימנה

(סא.) אין זונה, שנבעלה

(סא:) כל ביאה, וכן, פנוי, נ"מ

(סב.) דכתיב, ר' יוחנן, בני פריה, דלאו, הכל מודים

(סב:) חייב, סמוך, והנושא

(סג.) שאין

(סד.) יוציא, יוציא, ולילף

(סה.) נישאת, תצא

עיקר תוס' ריש פרק אלמנה לכהן גדול

(סו:) כרשיני, לא יאכילנה

(סז.) פוסל

(סז:) אין חוששין, קנין כספו עד ואין להקשות